

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-143>

УДК 32.019.51

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

DEVELOPMENT OF A METHODOLOGY FOR ASSESSING THE TRANSPARENCY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF INDUSTRY SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Халіна Вероніка Юріївнакандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. БекетоваORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6753-6414>**Абелєнцев Євген Васильович**аспірант,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. БекетоваORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4369-4501>**Khalina Veronika, Abelentsev Eugene**

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

У статті розглянута методика оцінювання транспарентності діяльності будівельних підприємств, що базується на комплексному підході до визначення рівня прозорості та взаємодії зі стейкхолдерами. Оцінка транспарентності передбачає аналіз кількох ключових аспектів діяльності підприємства, таких як економічні, екологічні, соціальні та інноваційні фактори. Кожен з цих аспектів оцінюється через систему конкретних показників, що дозволяє визначити рівень відкритості підприємства в цих напрямках. Оцінка транспарентності проводиться шляхом обчислення інтегрального індексу транспарентності, що є середнім зваженим значенням оцінок по всіх категоріях. Це дозволяє отримати об'єктивну картину рівня відкритості підприємства та визначити його сильні й слабкі сторони в контексті взаємодії з зацікавленими сторонами. Методика не лише допомагає підвищити прозорість підприємства, але й формує довіру з боку стейкхолдерів, що є важливим для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Ключові слова: транспарентність діяльності, будівельні підприємства, методика оцінки, інтегральний індекс транспарентності, стейкхолдери, показники.

The article discusses the methodology for assessing the transparency of construction companies, which is based on a comprehensive approach to determining the level of transparency and interaction with stakeholders. The transparency assessment involves the analysis of several key aspects of the company's activities, such as economic, environmental, social and innovative factors. Each of these aspects is assessed through a system of specific indicators, which allows determining the level of openness of the company in these areas. The main stage of the methodology is the formation of a clear structure of criteria for each of the categories. The economic transparency category takes into account such indicators as the publication of financial statements, openness regarding costs and revenues, as well as corporate governance policies. The environmental transparency category analyzes the company's responsibility for environmental protection, the efficiency of resource and waste management, as well as measures aimed at reducing the impact on the environment. Social transparency includes an assessment of working conditions, social programs for employees, as well as interaction with local communities. Finally, the innovation transparency category considers the company's investments in new technologies, scientific research and the implementation of innovative solutions. The transparency assessment is carried out by calculating the

integral transparency index, which is the weighted average of the scores for all categories. This allows you to get an objective picture of the level of openness of the enterprise and identify its strengths and weaknesses in the context of interaction with stakeholders. The methodology also includes regular monitoring and updating of data to ensure dynamic assessment and adaptation to changes in legislation, industry requirements and market conditions. It not only helps to increase the transparency of the enterprise, but also builds trust from stakeholders, which is important for ensuring the sustainability and competitiveness of the enterprise in the market. As a result of applying this methodology, construction companies can identify weaknesses in their activities and determine priorities for improvement within the framework of sustainable development strategies.

Keywords: transparency of activities, construction companies, assessment methodology, integral transparency index, stakeholders, indicators.

Постановка проблеми. На сьогодні не існує універсальної методики, яка б комплексно охоплювала всі аспекти транспарентності в діяльності будівельних підприємств, враховуючи економічні, екологічні, соціальні та інноваційні фактори. Крім того, відсутність чітких критеріїв для оцінки транспарентності у будівельній галузі ускладнює процес взаємодії підприємств з їхніми стейкхолдерами, що може призвести до зниження рівня довіри, зростання репутаційних ризиків та негативних фінансових наслідків. Інтеграція різних аспектів транспарентності, таких як відкритість фінансової інформації, екологічна відповідальність, соціальні ініціативи та інновації, в єдину систему оцінки є нагальною необхідністю для забезпечення сталого розвитку підприємства та покращення його конкурентоспроможності.

Таким чином, проблема полягає в розробці ефективної методики оцінки транспарентності діяльності будівельних підприємств, яка дозволить не лише об'єктивно визначити рівень прозорості, а й сприятиме формуванню довіри зі стейкхолдерами, покращенню іміджу компанії та забезпеченню її сталого розвитку в умовах сучасного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз попередніх досліджень за напрямом транспарентності діяльності будівельних підприємств свідчить про поступове формування наукового підґрунтя для розуміння її ролі в системі корпоративного управління та сталого розвитку. Так, у роботах Візіренко С. В. і Незнамової А. М. [1] акцент зроблено на фінансовій прозорості як основі інформаційного забезпечення стейкхолдерів, що, на думку авторів, формує базу для прийняття обґрунтованих рішень та підвищує рівень довіри до підприємства. У роботі [2] автори досліджують концептуалізацію явища корупції, порівнюючи міжнародний досвід та українську практику, що важливе для формування концепції прозорої діяльності підприємств. У статті Богуцької Л. [4] розглядається реалізація

принципів транспарентності в контексті дотримання законодавчих вимог та етичних стандартів, що, у свою чергу, визначає загальну культуру прозорості на рівні суб'єктів господарювання. Мельник Н. [5] аналізує роль прозорості бухгалтерського обліку у створенні сприятливого бізнес-середовища в Україні. Автор роботи [6] розробляє концептуальні основи управління прозорістю розвитку підприємств в умовах інтеграції інвестиційних процесів. У роботі [7] досліджується сутність прозорої діяльності підприємств, виявляючи її переваги та недоліки. Автори даного дослідження у попередніх наукових розвідках [3; 8–9] поглиблено розглядали транспарентність в аспекті будівельної галузі, де це явище прямо визначено як детермінанта довіри, що особливо актуально в галузі з високими ризиками та інвестиційною чутливістю, більш того транспарентність розглядалась не лише як вимога стейкхолдерів, а як стратегічний ресурс у цифровій економіці. Таким чином, наукові напрацювання демонструють еволюцію у сприйнятті транспарентності – від інструмента звітності до складової стратегічного управління сталим розвитком підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на величезний вклад науковців у дослідження транспарентності діяльності підприємств, розвідки щодо її оцінювання носять доволі специфічний та вузький характер щодо окремих її складових і на сьогодні не існує комплексної методики оцінювання транспарентності діяльності будівельних підприємств, тим більше з урахуванням досягнення цілей сталого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Сформулювати методику оцінки транспарентності будівельних підприємств в контексті сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Транспарентність діяльності будівельних підприємств сприяє встановленню відкритих і довірчих відносин зі стейкхолде-

рами, що є важливим фактором для їхньої підтримки та залучення до співпраці. Відкритість у питаннях управління, фінансів та екологічних ініціатив допомагає формувати позитивний імідж підприємства, підвищуючи його репутацію на ринку і стимулюючи довіру серед партнерів, клієнтів та інвесторів. Як стверджує розробник теорії управління стейкхолдерами Роберт Едвард Фрімен, виділення груп економічного впливу та розуміння їхніх інтересів і механізмів впливу на бізнес дає змогу структурувати та оптимізувати процес управління взаєминами з ними. Отже, для забезпечення стійкої конкурентної позиції на ринку підприємству необхідно не тільки ефективно використовувати власні ресурси, але й активно взаємодіяти з ключовими групами економічного впливу [1].

Слід відзначити, що попри загальне сприйняття транспарентності як відкритості, сутнісне наповнення цієї категорії значною мірою залежить від галузевої спрямованості [3]. У даному дослідженні аналізується транспарентність будівельних підприємств як ключовий фактор довіри стейкхолдерів. Коли будівельна компанія демонструє прозорість у своїй діяльності, це сприяє встановленню довірчих відносин зі стейкхолдерами. Крім того, слід зазначити, що транспарентність є важливим чинником у формуванні напрямків сталого розвитку підприємства, що є невід'ємною частиною сучасних стратегій розвитку екосистем на різних рівнях. Зокрема, рівень прозорості компаній оцінюється через розкриття інформації фінансового і нефінансового характеру, оскільки транспарентність також включає сукупність дій щодо розкриття внутрішньої інформації. Метою проведення таких дій є створення повного і адекватного уявлення про всі аспекти діяльності підприємства. Тому вибіркова прозорість за таких умов є неможливою [4].

Транспарентність будівельного підприємства означає відкритість у розкритті фінансової та нефінансової інформації, що дозволяє зацікавленим сторонам оцінювати його діяльність. Основні складові транспарентності: відкритість фінансової звітності, доступність інформації про власників, керівників та корпоративне управління, прозорість у державних закупівлях та тендерах, дотримання екологічних та соціальних стандартів. Тут варто наголосити на кількох важливих аспектах. По-перше, транспарентність інформації має граничну межу, за якою знаходиться інформація, непризначена для оприлюднення, тобто

обмежена безпекою. По-друге, повна транспарентність, тобто відкритість, інформації в багатьох випадках не призводить до її прозорості, оскільки мало отримати відкриті дані, необхідно мати дозвіл на їх використання та розповсюдження. По-третє, повна відкритість і видимість в сучасному світі може спричинити зворотній ефект, тобто, зробити інформацію непрозорою через її надлишок, спотворення, навмисне надання неправдивих даних та інші зловживання та недоброчесні дії щодо оприлюдненої інформації [8].

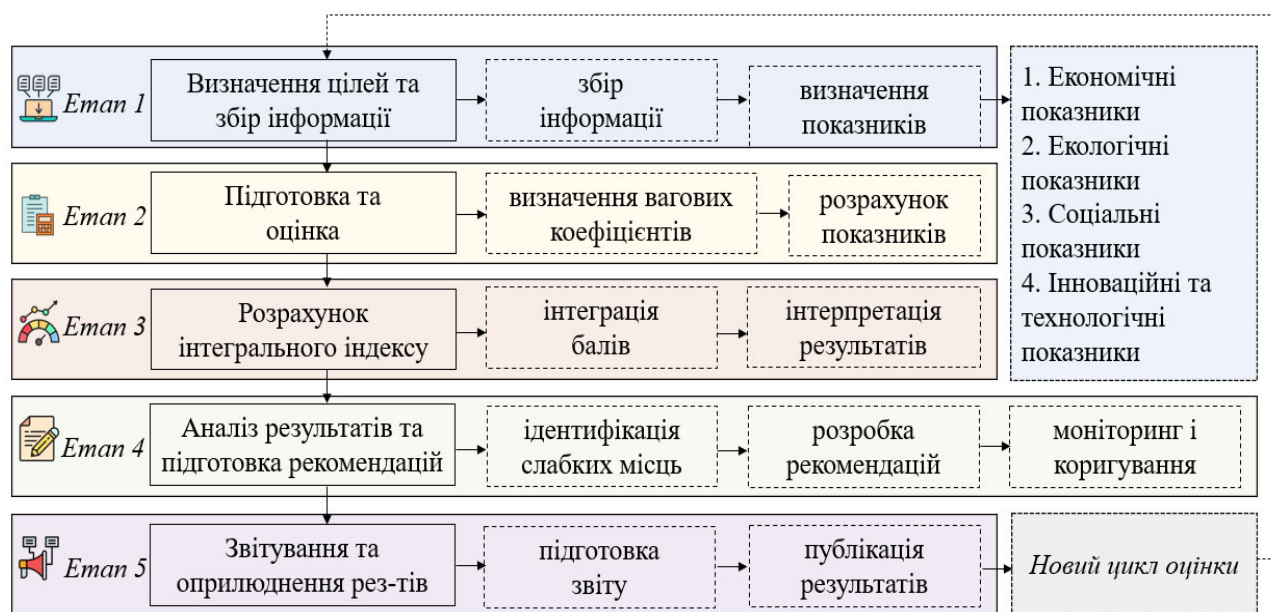
Для оцінки транспарентності використовуються різні методи, серед яких: аналіз фінансової звітності (наявність публічних фінансових звітів, аудит), індекси корпоративної прозорості (наприклад, Transparency International), оцінка інформаційної відкритості (наявність звітів на веб-сайті підприємства), моніторинг корпоративного управління (доступність інформації про структуру власності, керівництво, внутрішні політики).

Будівельні підприємства повинні відповідати законодавчим вимогам щодо відкритості, зокрема міжнародним стандартам фінансової звітності (IFRS), законодавству про корпоративне управління, антикорупційним ініціативам (FCPA, UK Bribery Act), стандартам сталого розвитку (ESG – Environmental, Social, Governance) тощо.

Оцінка транспарентності діяльності будівельного підприємства за представленою методикою, яка включає кілька чітко визначених етапів (рис. 1). На підготовчому етапі (етап 1) здійснюється визначення цілей та збір інформації. Перш за все, потрібно чітко визначити мету оцінки: оцінка поточного рівня транспарентності підприємства, або виявлення слабких місць і визначення напрямів для покращення, або порівняння з конкурентами чи іншими підприємствами в галузі тощо.

Під час збору інформації акумулюються всі необхідні дані для оцінки транспарентності (фінансові звіти підприємства (річні, квартальні, аудиторські), звіти про екологічний вплив (викиди, використання відновлювальних ресурсів, управління відходами), документи щодо соціальних ініціатив (дотримання прав працівників, корпоративна соціальна відповідальність, інвестиції в громаду), інформація про інновації та технології, що використовуються на підприємстві). Завершується перший етап визначенням набору ключових показників для оцінки.

Необхідно вибрати та затвердити показники для кожної категорії (економічної, еколо-

Рис. 1. Етапізація методики оцінки рівня транспарентності діяльності будівельного підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 8–9]

гічної, соціальної та інноваційної). Показники мають бути чіткими, вимірюваними і релевантними до діяльності підприємства.

На другому етапі здійснюється підготовка та застосування методології оцінки. По-перше, визначення вагових коефіцієнтів для кожної категорії. У залежності від специфіки підприємства, визначаються вагові коефіцієнти для кожної категорії показників. Визначення вагових коефіцієнтів (W_i) здійснюється експертно-аналітичним методом, на основі консультацій з фахівцями, галузевими аналітиками або шляхом аналізу пріоритетів стейкхолдерів (наприклад, для інвесторів фінансова прозорість може бути важливішою, ніж екологічна). До прикладу, економічні показники можуть мати вагу 40%, оскільки вони визначають фінансову стійкість підприємства, екологічні показники можуть мати вагу 30%, оскільки вони є важливими для досягнення цілей сталого розвитку, соціальні показники – 20%, адже соціальна відповідальність підтримує довіру до компанії (одним з найважливіших аспектів транспарентного управління є прозора кадрова політика та залученість працівників до прийняття рішень [3]), інноваційні показники – 10%, вони відображають впровадження новітніх технологій. Для кожного з обраних показників проводиться оцінка на основі зібраної інформації. Оцінка здійснюється за шкалою від 0 до 100 балів. Після

оцінки кожного показника потрібно підсумувати бали для кожної категорії, враховуючи вагу показника.

На третьому етапі здійснюється розрахунок інтегрального індексу транспарентності. Загальний інтегральний індекс транспарентності підприємства розраховується як середньозважене значення оцінок за кожну категорію.

$$I_T = \frac{\sum_{i=1}^n (P_i * W_i)}{\sum_{i=1}^n W_i}$$

де I_T – інтегральний індекс транспарентності (загальний підсумковий показник, від 0 до 100);

n – кількість категорій оцінки (наприклад: економічна, екологічна, соціальна, інноваційна);

P_i – середня оцінка підприємства за i -тою категорією (в балах від 0 до 100);

W_i – ваговий коефіцієнт i -тої категорії, що відображає її відносну важливість;

$\sum W_i$ – сума всіх вагових коефіцієнтів (у стандартному випадку = 1).

Формула інтегрального індексу транспарентності дозволяє поєднати уніфіковано різні аспекти діяльності підприємства. Завдяки цьому можна здійснювати об'єктивне порівняння, моніторинг, прийняття управлінських рішень і планування заходів щодо під-

вищення відкритості бізнесу в контексті сталого розвитку.

На основі отриманого індексу транспарентності можна класифікувати рівень прозорості підприємства: 0-40 балів – низький рівень транспарентності; 41-70 балів – середній рівень транспарентності; 71-100 балів – високий рівень транспарентності.

На четвертому етапі проводиться аналіз результатів та підготовка рекомендацій. На основі оцінок та інтегрального індексу потрібно визначити категорії або показники, де підприємство має найнижчі бали. Це дозволить зрозуміти, в яких аспектах необхідно провести покращення. Для кожної категорії на основі результатів оцінки необхідно розробити рекомендації для покращення транспарентності. Якщо підприємство має низький бал за екологічною відповідальністю, можна рекомендувати зменшення викидів або інвестиції в відновлювальні джерела енергії, якщо соціальні ініціативи мають низькі показники, може бути доцільно збільшити інвестиції в соціальні програми, покращити умови праці чи забезпечити рівність на робочому місці. Оцінка транспарентності має бути регулярним процесом. Після впровадження рекомендацій необхідно здійснити моніторинг, щоб перевірити ефективність змін. Це допоможе підприємству коригувати стратегію для постійного вдосконалення.

П'ятий етап методики оцінки передбачає звітування та публікацію результатів. На завершення оцінки транспарентності складається детальний звіт, який містить: оцінки за кожним з показників; інтегральний індекс транспарентності; рекомендації для підвищення рівня транспарентності. Залежно від політики підприємства, результати оцінки можуть бути опубліковані для інвесторів, стейкхолдерів та громадськості. Це покращить довіру до підприємства і продемонструє його відданість принципам сталого розвитку та прозорості.

Переваги даного методичного підходу оцінки рівня транспарентності будівельних

підприємств полягають в узагальненні числових результатів, для зручності порівняння між підприємствами, у врахованні багатовимірності транспарентності, у можливості відстежувати динаміку показника у часі, а також, за необхідності, адаптувати її під різні галузі, змінювати ваги залежно від пріоритетів та легко пояснити логіку результату стейкхолдерам.

Висновки. Здійснене дослідження підтверджує важливість транспарентності діяльності будівельних підприємств як ключового фактору для формування довіри з боку стейкхолдерів та успішної конкуренції на ринку. Транспарентність сприяє встановленню відкритих і взаємовигідних відносин з партнерами, інвесторами та громадськістю, що позитивно впливає на репутацію підприємства і його здатність залучати нові ресурси та контракти. Розроблена методика оцінки транспарентності, яка враховує економічні, екологічні, соціальні та інноваційні показники, дозволяє комплексно аналізувати рівень прозорості будівельних компаній. Ваговий підхід до кожної категорії показників дозволяє забезпечити більш об'єктивну та деталізовану оцінку, що допомагає підприємствам виявляти сильні й слабкі сторони в їхній діяльності.

Важливо наголосити, що методика враховує вплив цілей сталого розвитку і в цьому аспекті транспарентність впливає на довгострокову стійкість і ефективність стратегій, забезпечує відповідальне ставлення до навколишнього середовища і соціальних питань, а також сприяє впровадженню інноваційних рішень. Отже, інтеграція транспарентності в стратегії розвитку будівельних компаній є необхідною умовою їхнього успіху в умовах глобалізації та високих вимог до етичних стандартів ведення бізнесу.

Таким чином, результати дослідження демонструють, що оцінка транспарентності є ефективним інструментом для підвищення довіри стейкхолдерів, покращення іміджу підприємства та забезпечення його сталого розвитку в умовах динамічного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Візіренко С. В., Незнамова А. М. Транспарентність фінансової звітності як запорука інформаційного забезпечення стейкхолдерів. *Сталий розвиток економіки*. 2019. 4[45]. С. 136–141. URL: <https://surl.li/ythabz> (дата звернення: 23.05.2025).
2. Nalyvaiko L., Marchenko O., Ilkov V. Conceptualisation of the phenomenon of corruption: international practices and Ukrainian experience. *Economic annals-XXI*. 2018. №. 172. P. 32–38.
3. Халіна В. Ю., Сироватський О. А. Транспарентність діяльності будівельного підприємства як детермінант довіри стейкхолдерів. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. 2020. № 155. С. 74–80.

4. Богуцька Л. Реалізація принципів транспарентності суб'єктами господарювання. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 4. С. 149–158. URL: <https://surli.cc/oprkvl> (дата звернення: 23.05.2025).
5. Мельник Н. Транспарентність обліку як складова сприятливості ведення бізнесу в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 4. С. 10–17.
6. Зайцева А. С. Концептуальні основи управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів. *Бізнес Інформ*. 2024. № 3. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-3_0-pages-263_270.pdf (дата звернення: 23.05.2025).
7. Ляхович О. О., Скаковська С. С., Кречко М. Ю. Сутнісна характеристика транспарентної діяльності підприємства: переваги та недоліки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2022. № 25(53). С. 31–38.
8. Халіна В. Ю., Абеленцев Є. В. Транспарентність діяльності підприємства як елемент нової бізнес-моделі. *Науковий журнал «Інтернаука»*. 2023. 16. URL : <https://www.inter-nauka.com/issues/2023/16/9256> (дата звернення: 23.05.2025).
9. Халіна В. Ю., Абеленцев Є. В. Транспарентність будівельних підприємств в умовах розвитку цифрової економіки міста. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 39. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1502/1413> (дата звернення: 23.05.2025).

REFERENCES:

1. Vizirenko S., Neznamova A. (2019). Transparentnist finansovoi zvitnosti yak zaporuka informatsiinoho zabezpechennia steikholderiv [Transparency of financial statements as a guarantee for stakeholders information support]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*. 4(45), 136-141, URL: <https://surl.li/ythabz> (accessed May 23, 2025).
2. Nalyvaiko L., Marchenko O., Ilkov V. (2018). Conceptualisation of the phenomenon of corruption: international practices and Ukrainian experience. *Economic annals-XXI*. № 172. P. 32–38.
3. Khalina V., Syrovatskyi O. (2020). Transparentnist diialnoisti budivelnoho pidpriemstva yak determinant doviry steikholderiv [Transparency of construction enterprise activity as a determinant of stakeholder trust]. *Ekonomichniy prostir: Zbirnyk naukovykh prats*, no. 155, pp. 74–80 (accessed May 23, 2025).
4. Bohutska L. (2017) Realizatsiia pryntsyviv transparentnosti subiektiv hospodariuvannia [Implementing principles of transparency in business entities]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 4, pp. 149–158. URL: <https://surli.cc/oprkvl> (accessed May 23, 2025).
5. Melnyk N. (2015). Transparentnist` obliku yak skladova spry`yatlyvosti vedennya biznesu v Ukrayini [Accounting transparency as a part of the ease of doing business in Ukraine]. *Bukhhalterskyi oblik i audit*. 4. P. 10–17.
6. Zaitseva A. S. (2024) Kontseptualni osnovy upravlinnia transparentnistiu rozvytku pidpriemstv v umovakh konverhentsii investytsiinykh protsesiv [Conceptual foundations of transparency management of enterprise development in the context of convergence of investment processes]. *Biznes Inform*. 2024. № 3. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-3_0-pages-263_270.pdf (accessed May 23, 2025).
7. Liakhovych O. O., Skakovska S. S., Krechko M. Iu. (2022). Sutnisna kharakterystyka transparentnoi diialnosti pidpriemstva: perevahy ta nedoliky [Essential characteristics of transparent enterprise activities: advantages and disadvantages]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. 25(53). P. 31–38.
8. Khalina V., Abielientsev Ye. (2023). Transparentnist diialnosti pidpriemstva yak element novoi biznes-modeli [Transparency of enterprise activity as an element of a new business model]. *Naukovyi zhurnal «Internauka»*. 16. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/2023/16/9256> (accessed May 23, 2025).
9. Khalina V.Iu., Abielientsev Ye.V. (2023) Transparentnist budivelnykh pidpriemstv v umovakh rozvytku tsyfrovoy ekonomiky mista. [Transparency of construction companies in the context of the development of the city's digital economy. Entrepreneurship and trade]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*. 2023. № 39. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1502/1413> (accessed May 23, 2025).